

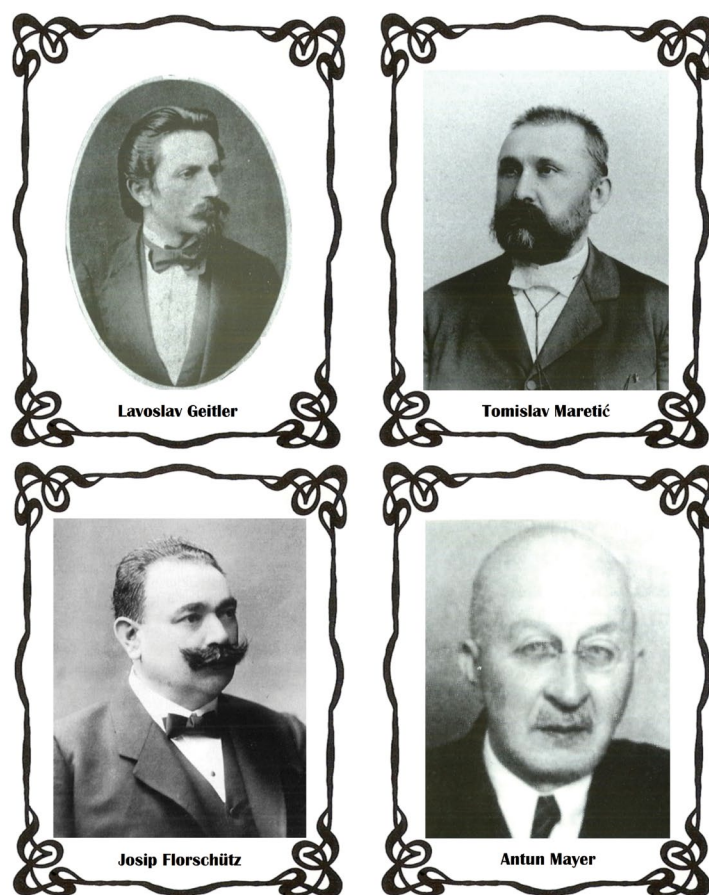
Odsjek za azijske studije

Odsjek za azijske studije utemeljen je 2024. godine, ali najstarija njegova katedra, ona za indologiju, ima znatnu i dugotrajnu povijest. Struke koje Odsjek danas obuhvaća prije su se predavale u sklopu Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije (1959–2000), zatim Odsjeka za orijentalne studije i hungarologiju (2000–2005), a potom Odsjeka za indologiju i dalekoistočne studije (2005–2024). Razvojem struka i povećanjem područja koja se na studijima pokrivaju ukazala se potreba za razdvajanjem pojedinih odsjeka pa su se indologija i dalekoistočni studiji 2005. godine oblikovali kao zaseban odsjek, a uspostavom sveučilišnih studija sinologije i japanologije Odsjek je 2024. preimenovan u Odsjek za azijske studije. Povijest Odsjeka pokazuje rast i razvoj struka vezanih dobrim dijelom za karijere nekih uglednih imena hrvatske znanosti. Danas se na Odsjeku njeguje pet studija u sklopu triju katedara: Prijediplomski i Diplomski studij indologije i Diplomski studij romistike pri Katedri za indologiju, Slobodni studij sinologije pri Katedri za sinologiju te Slobodni studij japanologije pri Katedri za japanologiju. Slobodni studiji sinologije i japanologije nisu sveučilišni studiji koji završenim studentima izdaju diplomu, nego certifikat o položenim kolegijima koji služi kao potvrda njihovih kompetencija. Na Odsjeku se ne nudi doktorski studij, ali studenti koji su završili neki od diplomskih studija školovanje mogu nastaviti na nekom od ponuđenih doktorskih studija na Filozofskome fakultetu, a to su najčešće Doktorski studij lingvistike i Doktorski studij znanosti o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studija kulture. Brojni su studenti doktorski studij nastavili i na stranim sveučilištima.

INDOLOGIJA

Studijski program indologije zamišljen je tako da studentima na stručnim temeljima predstavi jezike, kulturu i civilizaciju Indijskoga potkontinenta. Studij indologije filološki je studij u tom smislu što je utemeljen kao studij indijskih jezika i književnosti u širem kontekstu indijske kulture. Za studente indologije ključna je jezična naobrazba, kako bi bili osposobljeni za studij tekstova na izvornim jezicima. Temeljna jezična pouka na studiju obuhvaća vedski, epski, klasični i stručni sanskrt, pāli i prākerte te suvremeni hindski, treći (po broju govornika) ili četvrti (po broju govornika kojima je materinski) svjetski jezik. Samo taj podatak, kao i činjenica da Indija snažnim gospodarskim zamahom postupno zadobiva mjesto jedne od vodećih svjetskih sila, pokazuje važnost studija za hrvatsku kulturu i znanost, ali i za gospodarstvo i diplomaciju.

Studij indologije osim jezične naobrazbe obuhvaća nastavu iz indijske povijesti, književnosti, religija i filozofije. Nastava se odvija u obliku predavanja, seminara na kojima se čitaju tekstovi na izvorniku i jezičnih vježbi. Očekuje se da student ovlada staroindoijskim i srednjoijskim jezicima pasivno – kao što klasični filolozi ovladavaju starogrčkim i latinskim jezikom – a da hindskim ovlada aktivno kao govornim jezikom. Prijediplomski program traje četiri godine, a diplomski još jednu. Studij započinje gramatikama sanskrta i hindskoga jezika, hindskim jezičnim vježbama i uvodom u indijsku kulturu na prvoj godini, a na

Profesori sanskrta na zagrebačkome Filozofskome fakultetu od 1876. do 1945.

su nove jugoslavenske vlasti smijenile. Tada je u nastavi sanskrta nastupio trinaestogodišnji prekid, sve do 1958. godine, kada ju ponovno oživljava Radoslav Katičić.

U vrijeme priprema za Prvu konferenciju šefova država i vlada nesvrstanih zemalja 1961. godine političke su prilike postale povoljne za osnutak studija indologije i Katedre za indologiju. Jedino sveučilište u bivšoj Jugoslaviji spremno da otpočne s indijskim studijima bilo je ono u Zagrebu, gdje su na Filozofskome fakultetu djelovala tri nastavnika prikladna za taj zadatak: Radoslav Katičić, koji je poučavao indoeuropeistiku i sanskrt, Čedomil Veljačić, koji je već bio dobio zadatak da uvede indijsku i istočne filozofije na Odsjeku za filozofiju, i Svetozar Petrović, koji se bavio poredbenom književnošću. Katedra za indologiju otvorena je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1959. godine povodom posjeta indijskoga ministra obrazovanja Humayuna Kabira.

Zadaća organizacije studija indologije povjerena je Radoslavu Katičiću, koji se od 1960. do 1961. usavršavao u indoeuropeistici, indologiji i indoiranistici u Tübingenu kod slavnoga profesora Paula Thiemea. Nastava je na indologiji otpočela ak. god. 1962/63, a kao prva asistentica na Katedri primljena je Milka Jauk-Pinhak, koja se bavila staroindijskim i srednjindijskim jezikoslovljem, a pokrenula je i proučavanje ostavštine Filipa Vesdina. U 1960-im godinama na studiju indologije predavali su i mnogi indijski nastavnici

ostalim godinama prijediplomskoga studija studenti slušaju hindske jezične vježbe, prijevodne seminare na kojima čitaju ključna djela na raznim funkcionalnim stilovima sanskrta, prākṛta i hindskoga jezika te predavanja iz povijesti, književnosti, religija i filozofije.

Prvi Hrvat koji se bavio sanskrtom bio je Filip Vesdin (1748–1806) iz Donje Austrije, poznat u svijetu pod redovničkim imenom Paulinus a Sancto Bartholomaeo, koji je napisao prvu sanskrtsku gramatiku ikada objavljenu u Europi (*Sidharubam seu grammatica Samscrdamica*, Rim, 1790) i brojna druga pionirska djela indologije i poredbenoga jezikoslovlja. Manje je poznato da je Antun Mihanović objavio popis dvjesto sanskrtskih i slavenskih riječi istoga zvuka i značenja („Laut- und sinnverwandten Wörtern des Sanskrites und Slawischen“, Beč, 1823) i uveo tako slavenske jezike u obzorje indoeuropeista, dokazujući njihovu punu genetsku srodnost sa sanskrtom.

Klasični staroindijski jezik sanskrt započeo je već 1876. godine predavati na slavistici Lavoslav Geitler, kojega je kao profesora sanskrta 1886. naslijedio Tomislav Maretić. Od 1908. sanskrt predaje Josip Florschütz, pa Đuro Škarić, a od 1935. do 1945. Anton Mayer, inače zaslužni iliolog, kojega

poput poznatoga indijskog filozofa i logičara Surendre Sheodasa Barlingaya, ekonomista Soumitre Kumara Sharma i povjesničara Amana Prakasha Chanda. Početkom 1970-ih došla je na Katedru i Zdravka Matišić te preuzela nastavu hindskog i dio nastave sanskrta. Temeljac studija indologije u Hrvatskoj predstavljao je izvrstan Katičićev priručnik *Stara indijska književnost sanskrtska, palijska i prakrtska* iz 1973. godine.

Na studijskome programu indologije danas je aktivno šest nastavnika. Ivan Andrijanić bavi se istraživanjem indijske brahmanističke filozofije: filozofijom vedānte i njezinom komentatorskom književnošću te Mahābhāratom i religijskim temama. Drži nastavu sanskrtske gramatike i jezikoslovlja te indijske povijesti. Goran Kardaš bavi se indijskom misaonošću i filozofijom, poglavito buddhističkom, a predaje indijsku filozofiju, stručne sanskrtske seminare i hindsku gramatiku. Krešimir Krnic bavi se sanskrtskim epovima, osobito Rāmāyaṇom, te hindskom i urdskom književnošću. Drži hindske i sanskrtske književne seminare. Znanstveni i stručni interesi Višnje Grabovac vezani su uz metodologiju poučavanja hindskog jezika, književno prevodilaštvo, kao i proučavanje različitih žanrova buddhističke hagiografske književnosti. Drži nastavu hindskih jezičnih vježaba i seminare srednjindijskoga i buddhističkoga hibridnog sanskrta. Katarina Katavić bavi se temama s područja poredbeno-povijesnoga jezikoslovlja, a znatnu je pažnju posvetila romskom jeziku. Drži nastavu hindskih seminara. Kao vanjski suradnik na studiju predaje i Mislav Ježić, dugogodišnji pročelnik Odsjeka. U svojem indološkom radu Ježić se usredotočio na vedsku filologiju, sanskrtske epove, indijske religije i filozofiju, kao i na poredbeno jezikoslovlje i filologiju. Drži nastavu iz staroindijskih i srednjindijskih seminara, indijske religije i filozofiju. Među indijskim lektorima za hindski treba spomenuti Sheoraja Singha Jaina, koji je mnogo godina poučavao hindski i urdski jezik, prevodio hindsku poeziju na hrvatski, a hrvatsko, slovensko i makedonsko pjesništvo i pripovjednu prozu na hindski.

Na temelju sporazuma između Sveučilišta u Zagrebu i Indijskoga vijeća za kulturne odnose (*Indian Council of Cultural Relations, ICCR*) na Odsjeku djeluju ICCR-ove katedre za hindski (od 2008. godine) i za sanskrt (od 2019. godine), s dvama gostujućim profesorima. Na sanskrtskoj je katedri danas Chandra Bhushan Jha, a na hindskoj Meenu Krishna.

U organizaciji nastavnika studija indologije Mislava Ježića, Milke Jauk-Pinhak i Krešimira Krnica i međunarodnih partnera utemeljena je 1994. redovita sanskrtskička konferencija *Dubrovnik International Conference on the Sanskrit Epics and Purāṇas* (DICSEP), koja se do 2023. održala deset puta. Sudionici konferencije, uključujući vodeće svjetske stručnjake, dolaze sa svih kontinenata na kojima se provode indološka istraživanja. DICSEP se razvio u vodeću međunarodnu konferenciju na području sanskrtskih epova i purāṇa, nadahnjujući nove istraživačke smjerove i okupljajući znanstvenike. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti te ugledni indijski znanstveni izdavač Dev Publishers iz New Delhija objavljuju radove s te konferencije na engleskome jeziku s hrvatskim sažecima. Do sada je objavljeno sedam svezaka i oni su neizostavan dio suvremena znanstvenoga proučavanja sanskrtskih epova. S Ivanom Andrijanićem Mislav Ježić je 2019. u Hrvatskoj organizirao i svjetsku vedološku konferenciju *7th International Vedic Workshop*. Na području indologije Hrvatska je po vlastitim istraživačkim prinosima i po poticanju međunarodne znanstvene suradnje upisana na zemljovid svjetske znanosti.

Studenti su indologije također vrlo angažirani u djelatnostima povezanima sa strukom. Imaju studentsku udrugu *Taraṅgiṇī* i indološki studentski zbor pod nazivom *Hindi Divas*, koji izvodi klasične, tradicionalne i zabavne indijske skladbe. Zbor je snimio kompaktnu ploču opremljenu tekstovima pjesama s prijevodom. Studenti organiziraju i druge programe poput priredaba, osobito *Dana hindskog jezika (Hindi divās)* i kazališnih predstava. Osim toga zagrebački su studenti u suradnji sa studentima sa sveučilišta u Wrocławu i

Studenti i nastavnici indologije na studijskome putu po Indiji, Agra, 2011.

Poznaću, a potom i iz drugih središta, 2009. počeli organizirati *Middle European Student Indology Conference*, koja se, naizmjenice s drugim sveučilišnim središtima, 2009, 2012, 2015, 2018. i 2023. godine održala u Zagrebu. U izdanju Kluba studenata indologije *Taraṅgiṇī* izašao je 2017. i zbornik studentskih radova s konferencije održane 2015. godine, a te su godine objavljena i dva sveska prijevoda indijskih kratkih priča (*Pričama kroz Indiju I–II*), za koje su studenti indologije dobili Rektorovu nagradu za 2017/18. godinu.

Hrvatska indologija svjesna je svojega poslanja da radi na tome da hrvatska kultura postane dio svjetske otvarajući se jednoj od najvećih neeuropskih kultura te da hrvatsku kulturu obogati bogatstvom i istančanošću sadržaja indijske kulture. To će biti moguće u onoj mjeri u kojoj kultura bude u nas živa i važna, a bude li važna, indologija će joj moći dati još mnogo dragocjenih prinosa. Druga je zadaća indologije da Hrvatskoj gradi mostove prema jednoj od najvećih i najmnogoljudnijih zemalja na svijetu, prema šestini čovječanstva koja živi u Indiji, prema zemlji koja ima rast među najbržima u svijetu i koja je postala jedna od pet najvećih svjetskih intelektualnih i gospodarskih sila. A treća je zadaća hrvatske indologije znanstvena: da istražuje nepoznate strane indijskih jezika, književnosti i kulture na korist svjetske znanosti. Na tome je polju hrvatska indologija malim snagama pridonijela mnogo i uspjela je Hrvatsku u stručnim krugovima u svijetu učiniti tako prisutnom i poznatom kako to možda ni nekim znatno razglašenijim znanostima u našoj sredini nije uspjelo.

ROMISTIKA

Diplomski studij romistike dvogodišnji je sveučilišni studij romskoga jezika i kulture. Takav studij uvelike obogaćuje hrvatsku kulturnu raznolikost i otvara vrata uvažavanju i poštovanju manjinskih kultura promičući interkulturni dijalog i suzbijanje predrasuda. Romi su u Hrvatskoj važna etnička skupina s bogatom kulturnom baštinom te je jedna od uloga studija romistike bolje razumijevanje i čuvanje toga nasljeđa. Istraživanje i promicanje romskoga jezika korisno je u mnogim poljima, uključujući kulturu, društveni rad i obrazovanje. Učenje romskoga jezika također pomaže ne-Romima u olakšavanju komunikacije s romskom zajednicom, a obrazovanje o romskoj kulturi i povijesti može pridonijeti boljoj društvenoj inkluziji Roma, smanjenju diskriminacije te promicanju ravnopravnosti.

Studenti, magistri romistike, znanja koja su stekli na studiju mogu dalje prenositi na poslovima kojima će se kasnije baviti, u kulturnim institucijama i nevladinim udrugama, politici i diplomaciji, suzbijajući predrasude i pomažući u afirmaciji romske manjine. Magistri romistike mogu raditi u institucijama koje se bave fundamentalnim i primijenjenim društvenim istraživanja vezanima uz Rome (jezik, književnost, kultura, migracije, etnicitet, ruralne i urbane teme i sl.), mogu obavljati stručne ekspertize za potrebe državnoga sektora i nevladinih organizacija, osposobljeni su za prevođenje s romskoga jezika, za rad u izdavaštvu i medijima. S druge strane bivši studenti zaposleni u obrazovanju mogu pomoći u izradi i provedbi budućih programa u osnovnoškolskome obrazovanju namijenjenom djeci koja pripadaju romskoj manjini, kao i drugoj djeci odmalena ih upoznavajući s romskom kulturom.

Pionir indologije Filip Vesdin u svojem je najpopularnijem djelu *Viaggio alle Indie orientali* 1796. među prvima zastupao tezu o indijskome podrijetlu romskoga jezika i Roma, a Antun Mihanović u bečkome je časopisu *Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst* 1823. objavio rad „Die Zigeuner“. Kasnije su se u 19. i 20. stoljeću istraživanjem Roma znanstveno i stručno bavili brojni stručnjaci, zbog čega je bilo prirodno da se u Hrvatskoj pokrene studij romistike.

Romistika je na Filozofskome fakultetu prisutna od ak. god. 2012/13, kad su u okviru Odsjeka za indologiju i dalekoistočne studije uvedena četiri izborna kolegija ponuđena svim studentima: *Uvod u romski jezik 1 i 2*, koje je izvodio Ljatif Demir, te *Uvod u književnost i kulturu Roma 1 i 2*, koje je započela izvoditi vanjska suradnica Hedina Sijerčić, a nastavio od 2015. do danas izvoditi Ljatif Demir. Ti su izborni kolegiji bili otpočetak izvrsno posjećeni i brojni su studenti različitih studijskih grupa imali prilike dobiti stručno utemeljene i pouzdane uvide u kulturu Roma, kao i osnovna znanja romskoga jezika. Pozitivna iskustva s tim izbornim kolegijima pomogla su u osnutku diplomskoga studija romistike, koji je prve studente upisao ak. god. 2016/17.

Romistika je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu ustrojena kao jednopredmetni i dvopredmetni diplomski studij. Dvopredmetni se studij izvodi u dvodisciplinarnoj kombinaciji s drugim studijima na Fakultetu i obuhvaća nastavu iz jezika, kulture i književnosti. Studenti sva četiri semestra slušaju nastavu iz romskoga jezika (četiri sata tjedno) te kolegije iz književnosti i kulture Roma (po dva i po četiri sata tjedno). Za taj je aspekt nastave zadužen Ljatif Demir, koji se bavi temama vezanima uz romski jezik, a osobito temama iz književnosti i kulture Roma. Godine 2012. objavio je romsku gramatiku, a 2019. s Dijanom Vlatković opsežni *Hrvatsko-romski rječnik*, uz brojne druge knjige i članke. Jednopredmetni studij romistike uključuje sve spomenute kolegije s dvopredmetnoga studija s dodatkom povijesti Roma (po dva sata tjedno tijekom četiriju semestara) i dvaju metodoloških kolegija: *Metodika nastave romskoga jezika* (četiri sata tjedno) i *Metodika nastave i školske recepcije romske književnosti* (četiri semestra po četiri sata tjedno). Metodološke

je kolegije držala Fatime Demir, koju je nakon njezine prerane smrti zamijenila vanjska suradnica Marija Aleksandrović. U nastavi na studiju pomaže i indologinja Katarina Katavić, poslijedoktorandica na Odsjeku.

Važan je partner studija romistike, s velikom ulogom u njegovu utemeljenju, Savez Roma u Hrvatskoj *Kali Sara*, koji se aktivno bavi organizacijom brojnih događanja, konferencija, proslava, izložaba, predavanja, kao i sustavnom brigom za romsku manjinu u Hrvatskoj. Savez je dao bitan poticaj izdavanju ključnih priručnika za studij romistike, rječnika i gramatika i drugih stručnih i znanstvenih izdanja. Osobito se može istaknuti uloga Saveza u organizaciji međunarodne znanstvene konferencije (u suradnji s Filozofskim fakultetom u Zagrebu) *Roma as Indian Diaspora – Unbreakable ties*, koja je održana 2022. godine, a 2023. objavljen je i istoimeni zbornik radova s konferencije.

Studij romistike nastavili bismo u budućnosti razvijati kao središte znanstvenoga proučavanja Roma u Hrvatskoj i cijeloj regiji, dok se s druge strane nadamo što većem odazivu iz same romske zajednice kako bi se započelo sa sustavnim obrazovanjem kadra koji je sposoban na stručnim temeljima dalje prenositi znanja u drugim sferama obrazovanja u Hrvatskoj i okolici.

SINOLOGIJA

Sinologija je kao struka utemeljena u proučavanju klasičnoga i modernoga kineskog jezika u govoru i pismu. Šire shvaćena sinologija bavi se proučavanjem kineske kulture, tradicije, društva u užem smislu, povijesti, umjetnosti, književnosti, religijâ i filozofije, politike, ekonomije, međunarodnih odnosa i svih ostalih elemenata tradicionalnoga i suvremenoga kineskog društva. Sinologija je stoga interdisciplinarna znanost: u prvome redu filologija koja se koristi metodom studija jezika, jezikoslovlja i književnih spomenika, ali i metodologijama drugih struka poput povijesti, sociologije, etnologije, antropologije i ekonomije.

Obrazovani stručnjaci u području sinologije mogu biti izravni stvaraoci kulturnih i umjetničkih fenomena, osobito putem prevođenja kineskih književnih ili filozofskih djela, koja su u hrvatskoj kulturnoj sferi unatoč zanimanju javnosti preslabo zastupljena, čime su u nerazmjeru s globalnom važnošću i vrijednošću kineske kulture. S druge strane hrvatski stručnjaci za Kinu potrebni su i za promociju hrvatske kulture, gospodarstva i diplomacije u Kini, gdje se o Hrvatskoj i dalje zna manje nego bi to bilo poželjno. U Hrvatskoj je važno njegovati pouzdana znanja o Kini, jednoj od vodećih svjetskih kulturnih, gospodarskih i političkih sila. Time i Hrvatska, neusporedivo manja opsegom i brojem stanovnika, može biti na tragu znatno većim silama koje su znale prepoznati važnost azijskih kultura.

Prvi su kineski lektori na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu održavali nastavu iz kineskoga jezika još od početka 1980-ih godina i time udarili temelj ustrojavanju Slobodnoga studija sinologije koji je na Odsjeku za indologiju i dalekoistočne studije uveden i prvu generaciju studenata upisao ak. god. 2004/05.

Za izradu programa Slobodnoga studija sinologije najveće zasluge ima Milka Jauk-Pinhak, a potom i Ranko Matasović. Tadašnji predstojnik Odsjeka Mislav Ježić dobio je zadatak da bude predstojnik Katedre za sinologiju i vodi brigu za razvoj studija. Godine 2005/06. doveo je na studij Ivanu Buljan, čiji je dvojni doktorat (u suradnji Sveučilišta u Zagrebu sa Sveučilištem u Gentu) prvi sinološki doktorat obranjen u Hrvatskoj. I. Buljan se bavi starokineskim jezikom i ranom kineskom filozofijom, o čemu je objavila niz znanstvenih radova u istaknutim međunarodnim i domaćim časopisima. Poslije je zaposlena i Ivana Gubić, koja na Katedri radi od 2014. godine, a bavi se klasičnom kineskom književnošću. Ona je u znanstvenome radu

Sat kineske kaligrafije za studente prve godine Slobodnoga studija sinologije pod vodstvom kineske lektorice Shi Lintong, Zagreb, 2022. U pripremi sata pomogla je i prof. Yang Haiyan, kineska voditeljica Konfucijeva instituta.

osobito aktivna u poveznicama tradicionalne kineske i korejske kulture, književnosti i jezikoslovlja. Takva je bila i tema njezina doktorskoga rada, koji je 2021. obranila na Sveučilištu u Bochumu. U sklopu svojih stručnih interesa za koreanistiku brinula se za projekt preko kojega je korejska lektorica Jaewon Ryu od 2019. do 2022. držala tečaj korejskoga jezika kao izborni kolegij za studente Filozofskoga fakulteta. Od 2006/07. u nastavi sudjeluju ili su sudjelovali i profesori s Oddelka za azijske in afriške studije Filozofskoga fakulteta u Ljubljani Mitja Saje i Jana Rošker, kao i Helena Motoh i Mojca Pretnar, koja je na Odsjeku zaposlena od 2023. godine. M. Pretnar vrsna je stručnjakinja za klasičnu kinesku književnost, posebice za poeziju dinastije Song. Bavi se i kognitivističkim proučavanjem metafora u kineskome jeziku i književnosti. Kao vanjski suradnik velik je trag ostavio Mitja Saje, istaknuti stručnjak za kinesku povijest i suvremenu Kinu. Na studiju djeluje i po dvoje gostujućih lektora iz NR Kine, a u ovome razdoblju to su Shi Lintong i Cai Shengkai.

Osim znanstvenim i nastavnim radom članovi Katedre aktivno se bave promicanjem istraživanja kineske kulture, što je 2014. godine rezultiralo osnivanjem Europskog udruženja za kinesku filozofiju (European Association of Chinese Philosophy; osnivačica: J. Rošker, suosnivači: H. Motoh, I. Buljan i dr.), koje je postalo prepoznatom platformom za plodonosnu razmjenu ideja među istraživačima kineske intelektualne povijesti.

Studenti, lektori i nastavnici prve generacije Slobodnoga studija sinologije, Zagreb, 2006.

Slobodni studij sinologije traje tri godine s tjednim opterećenjem od 10 sati nastave. Nastava se održava u večernjim satima, što omogućuje i zaposlenim studentima da redovito pohađaju nastavu. Nastava obuhvaća intenzivne jezične vježbe iz kineskoga jezika i pisma, a na trećoj se godini uči i starokineski jezik. Osim jezične nastave studenti slušaju predavanja iz kineske kulture i civilizacije, filozofije, književnosti, povijesti te modernoga kineskog gospodarstva i društva.

Katedra za sinologiju bila je i jedan od organizatora natjecanja iz kineskoga jezika i kulture za Republiku Hrvatsku pod nazivom *Kineski most*, koji u posljednje vrijeme organiziraju Konfucijev institut Sveučilišta u Zagrebu i Veleposlanstvo NR Kine. Studenti sinologije redovito sudjeluju na tom natjecanju i ostvaruju zapažene rezultate. Zahvaljujući suradnji s Uredom kineske vlade za poučavanje kineskoga jezika u pripremi je organizacija službenoga testiranja poznavanja kineskoga jezika.

Slobodni studij sinologije predstavlja najbolju mogućnost za upoznavanje kineskoga jezika, kulture, povijesti, književnosti i društva općenito u Hrvatskoj. Kineski jezik u Hrvatskoj moguće je učiti i u školama stranih jezika, osobito na Konfucijevu institutu, kojemu je jedan od ravnatelja Krešimir Jurak, no samo u ograničenoj satnici i izvan općega kulturnog konteksta. Slobodni studij sinologije omogućuje cjelovit pogled na suvremenu, ali i tradicionalnu Kinu.

Dugogodišnje iskustvo u nastavi na Slobodnome studiju sinologije dovelo je do toga da su se konačno okupili kvalificirani nastavnici i stekli drugi uvjeti da slobodni studij preraste u sveučilišni studij. Program sveučilišnoga prijediplomskoga i diplomskoga studija sinologije uspješno je akreditiran i prva će generacija budućih prvostupnika sinologije studij upisati ak. god. 2024/25. Sveukupno, uspostava redovita prijediplomskoga i diplomskoga sveučilišnoga studija sinologije može imati dubok utjecaj na kulturne, ekonomske i diplomatske odnose Hrvatske s Kinom otvarajući novi most prema šestini čovječanstva koja baštini bogatu kinesku kulturu promičući veću suradnju i razumijevanje u sve povezanijem svijetu.

JAPANOLOGIJA

Studij japanskoga jezika i kulture u zemlji poput Hrvatske, gdje tradicionalno postoji zajednica zaljubljenika u japansku kulturu, nemalim dijelom zaslugom akademika Vladimira Devidéa, kao i uspješni gospodarski odnosi s Japanom, nudi brojne prednosti koje obostrano mogu služiti obogaćivanju i unapređenju domaće kulture, ali i promociji hrvatske kulture i gospodarstva u Japanu. U kulturnome smislu ozbiljan studij japanskoga jezika i kulture studentima pruža priliku da prodube svoje razumijevanje japanske kulture, što može potaknuti obogaćivanje vlastite kulture. S druge strane stručnjaci za japanski jezik i kulturu mogu pronaći jedinstvene poslovne prilike u različitim sektorima, uključujući trgovinu, turizam i međunarodno poslovanje. Oni mogu djelovati kao most između dviju nacija. Sve u svemu, japanologija u Hrvatskoj djeluje kao most između zaljubljenika u kulturu i ekonomskih prilika, pridonoseći kako osobnom razvoju tako i bilateralnim odnosima.

Trenutno se japanologija na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu studira kao slobodni studij, ali je program novoga sveučilišnoga prijediplomskoga i diplomskoga studija japanologije uspješno akreditiran i prva će generacija budućih prvostupnika japanologije studij upisati ak. god. 2024/25. Za program Slobodnoga studija japanologije najveće zasluge ima indologinja Klara Gönc Močanin. Ona je kao dobro upućena zaljubljenica u japansku kulturu godinama obavljala i ulogu predstojnice Katedre za japanologiju, a brinula se i za to da se za taj studij nađu nastavnici iz Hrvatske i Japana. Poslije ju je na tom zadatku naslijedio Mislav Ježić, dok tu funkciju po stjecanju doktorata nije kao japanologinja mogla preuzeti Iva Lakić-Parać. Slobodni studij japanologije trogodišnji je program koji nudi nastavu vezanu za japanski jezik, književnost, japansku povijest, kulturu i religije. Što se tiče učenja japanskoga jezika, studenti slušaju nastavu iz japanskih jezičnih vježbi (*Japanski jezik 1–6*), zatim iz *Čitanja i pisanja na japanskom* i *Japansku lingvistiku*, sve u cilju dosezanja razine znanja japanskoga jezika između razina B1 i B2. Predmeti povezani s japanskom kulturom obuhvaćaju nastavu književnosti i povijesti od drevnih vremena do modernoga doba. Predavanja o suvremenim društvenim pitanjima u Japanu te o japanskoj religijskoj i filozofskoj misli istražuju ključne teme bitne za dublje razumijevanje suvremene japanske kulture i društva. Cilj je studentima pružiti znanje i perspektive potrebne za daljnje istraživanje prema vlastitim interesima nakon završetka ovoga programa. Po izvršenju obveza na programu studenti dobivaju certifikat o položenim kolegijima.

Na studiju japanologije njeguju se bogate izvanškolske i posebne aktivnosti poput Natjecanja u japanskome govorništvu, koje se uz potporu Veleposlanstva Japana u Hrvatskoj i Hrvatskoga udruženja učitelja japanskoga jezika održava svake godine. U kategoriji govora sudionici imaju ograničenje od četiri minute kako bi o slobodnoj temi iznijeli svoje mišljenje na japanskome jeziku. U kategoriji izvedbe unutar vremenskog okvira od tri do četiri minute izvode govore, pjevanje, ples, recitiranje poezije ili druge izvedbe povezane s Japanom na japanskome jeziku. Druga je aktivnost vezana uz japanski jezik *Nihongo Danwashitsu* ili

Studentice i nastavnice Slobodnoga studija japanologije na Natjecanju u govorništvu na japanskom jeziku (Zagreb, 2018). Druga slijeva je pobjednica natjecanja, studentica Martina Kolak.

Japanska razgovaraonica, gdje u opuštenoj atmosferi studenti japanski jezik mogu vježbati uz pomoć izvornih govornika, japanskih državljana koji borave u Hrvatskoj. Uz to viša lektorica Emi Murata Margetić redovito organizira tečajeve i uvijek posjećene prikaze japanske ceremonije čaja u kojima sudjeluju i studenti.

Studij nudi brojne mogućnosti nastavka studija u Japanu i do listopada 2020. godine 35 studenata iskoristilo je tu mogućnost zahvaljujući stipendijama koje velikodušno pribavlja Japansko veleposlanstvo u Zagrebu, s kojim Katedra za japanologiju na brojnim poljima njeguje izvrsnu suradnju. Mnogi su studenti nastavili studij japanologije na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Ljubljani, s kojim je Filozofski fakultet u Zagrebu 2015. godine sklopio ugovor o takvoj suradnji i nadopunjavanju, te su tamo stekli titule prvostupnika i magistra. Dvoje je studenata koji su stekli certifikat Slobodnoga studija japanologije steklo licencu za službenoga vodiča Grada Zagreba na japanskome jeziku, a neki su dobili službenu dozvolu za sudskoga tumača za japanski jezik. Nekoliko bivših studenata japanologije poučava japanski jezik i kulturu na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, a neki kao predavači u školama stranih jezika i privatni učitelji. Velik je broj studenata koji su japanologijom nadogradili svoje temeljne struke te su se zaposlili na području inženjerstva ili prirodnih znanosti.

Začetak je japanologije na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu japanski jezični tečaj utemeljen 1995. godine. Osobe koje su potaknule osnivanje toga tečaja bile su Milka Jauk-Pinhak, tadašnja prodekanica Filozofskoga fakulteta, i Klara Gönc Moačanin, obje indologinje. Klara Gönc Moačanin intenzivno se zanimala za japansku književnost te je na hrvatski jezik prevela dijelove *Genji monogatari*, a u njezinim predavanjima o azijskome kazalištu istaknuto je mjesto zauzimalo japansko kazalište *no*, kojemu je posvećen i bitan dio njezine knjige o klasičnim kazališnim oblicima iz 2002. godine.

Prvi je tečaj japanskoga jezika na Fakultetu 1995. godine započeo izvoditi Franjo Štiglić, teorijski fizičar koji je studirao u Japanu. Taj je prvi tečaj japanskoga jezika upisalo više od pedeset studenata, što ukazuje na visok interes Hrvata za japanski jezik i kulturu. F. Štiglić sam je izradio udžbenike i druga pomagala za poučavanje japanskoga jezika u uvjetima kad nastavni materijali nisu bili tako lako dostupni kao danas. Štiglić je također organizirao i nastavu kod kuće, dok je njegova supruga Masumi Shimooka Štiglić, Japanka, studentima priređivala japansku hranu i omogućavala im i to iskustvo japanske kulture. Takva se tradicija bliska odnosa i prožimanja jezika i različitih kulturnih aspekata zadržala do danas.

Od jeseni 2001. do ljeta 2004. godine nastavu japanskoga jezika preuzela je Yukari Hill. U lipnju 2003. godine tadašnji veleposlanik Japana u Hrvatskoj Kaname Ikeda započeo je pregovore s dekanom Filozofskoga fakulteta Miljenkom Jurkovićem, rektoricom Sveučilišta Helenom Jasnom Mencer i ministrom znanosti i obrazovanja Draganom Primorcem o osnutku Slobodnoga studija japanologije, koji je konačno započeo s radom u zimskome semestru 2004. godine. Prvi su nastavnici na studiju bili Yuzo Yada i Sachiko Kurihara, koji su uz financijsku podršku Japan International Cooperation Foundation (JICA) predavali predmete vezane uz japanski jezik i japansku kulturu. Godine 2009. Katedri za japanologiju pridružila se Iva Lakić-Parać, a potom se kao vanjski suradnici pridružuju Irena Srdanović, Hazuki Mori (od 2018. do 2023. zaposlena kao docentica), Emi Murata Margetić (2017. zaposlena kao lektorica), Kamelija Kauzlarić, Velna Rončević (od 2023. zaposlena kao viša asistentica) i Katarina Šukelj (2020. zaposlena kao asistentica).

Novim sveučilišnim studijem japanologije nadamo se hrvatskomu društvu ponuditi mogućnost dublje razumijevanja jedne silno bogate i fascinantne kulture duge povijesti, bogate umjetničke tradicije, koja obuhvaća i inovativnu suvremenu scenu koja utječe na svjetsku umjetnost, tehnologiju i ekonomiju. Sustavnim proučavanjem japanskoga jezika na pouzdanim stručnim temeljima nadamo se otvoriti vrata komunikaciji s japanskim narodom, što je u današnjem globaliziranom svijetu posebno važno. Poznavanje japanskoga jezika pomaže i izgradnji međunarodnih odnosa, poslovnim prilikama i kulturnoj razmjeni. To nas potiče da razvijemo otvorenost prema drugim kulturama i promičemo međunarodnu suradnju, što su temeljna poslana studija dalekih i bogatih kultura poput japanske kakva se njeguju na Odsjeku za azijske studije.

Mislav Ježić
Ivan Andrijanić

LITERATURA

- Andrijanić, I. (ur.). *Croatian-Indian Links: Thirty Chapters for Thirty Years of Diplomatic Relations (1992-2022)*. Zagreb: Hrvatsko-indijsko društvo, 2022.
- Ježić, M. *Šezdeseta obljetnica hrvatske indologije: povijest i sadašnjost, projekti, prinosi i publikacije*. Zagreb: Odsjek za indologiju i dalekoistočne studije, 2022.
- Mori, H. ザグレブ大学哲学部インド・極東学科日本学コース15年の歩み (Petnaest godina Katedre za japanologiju Odsjeka za indologiju i dalekoistočne studije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu). *Suvremeni pristupi u izučavanju japanskog jezika i kulture*. Lakić-Parać, I. (ur.). Zagreb: FF press, 2023, 17–38. DOI: <https://www.doi.org/10.17234/9789533791319.02>
- Vojak, D. Počeci hrvatske romologije: od Filipa Ivana Vezdina do Franje Fanceva. *Studia ethnologica Croatica*. 29, 1(2017), 385–408. DOI: <https://doi.org/10.17234/SEC.29.14>

MREŽNE STRANICE

- Mrežna arhiva sjednica Fakultetskoga vijeća FFZG <https://web2020.ffzg.unizg.hr/fakultetsko-vijece/arhiva/> (8. 12. 2023).
- Mrežne stranice Katedre za indologiju <https://indolog.ffzg.unizg.hr> (8. 12. 2023).
- Mrežne stranice Katedre za sinologiju <https://sinologija.ffzg.unizg.hr> (8. 12. 2023).
- Mrežne stranice Katedre za japanologiju <https://japanologijaffzg.wixsite.com/home> (8. 12. 2023).

Djelatnici Odsjeka za azijske studije

DJELATNI

ANDRIJANIĆ, Ivan (Zagreb, 1975) (2005) 2005. znan. novak – asist., 2011. viši asist., 2012. doc., 2018. izv. prof.

BULJAN, Ivana (Zagreb, 1976) (2007) 2007. znan. novakinja – asist., 2011. viša asist., 2015. doc., 2022. izv. prof.

DEMIR, Ljatif (Skopje, Sjeverna Makedonija, 1961) (2016) 2016. asist., 2018. poslijedoktorand, 2023. doc.

GRABOVAC, Višnja (Ljubljana, Slovenija, 1981) (2014) 2014. lektorica, 2020. viša lektorica.

GUBIĆ, Ivana (Rijeka, 1980) (2014) 2014. asist. 2021. poslijedoktorandica.

KARDAŠ, Goran (Požega, 1970) (2001, od 2012. i na Odsjeku za filozofiju) 2001. znan. novak, 2002. mlađi asist., 2009. viši asist., 2012. doc., 2018. izv. prof., 2024. red. prof.

KATAVIĆ, Katarina (Sarajevo, Bosna i Hercegovina, 1991) (2016) 2016. asist., 2022. poslijedoktorandica.

KRNIC, Krešimir (Varaždin, 1964) (1989) 1989. znan. novak, 1999. asist., 2004. viši predavač.

LAKIĆ PARAC, Iva (Zadar, 1977) (2008) 2008. asist., 2017. poslijedoktorandica, 2022. doc.

MURATA MARGETIĆ, Emi (Tokio, Japan, 1974) (2017) 2017. lektorica, 2022. viša lektorica.

PRETNAR, Mojca (Kranj, Slovenija, 1979) (2023) 2023. doc.

RONČEVIĆ, Velna (Pariz, Francuska, 1982) (2023) 2023. viša asist.

ŠUKELJ, Katarina (Zagreb, 1982) (2020) 2020. asist.

UGRINOVIĆ, Ana (Zagreb, 1970) (2016) 2016. tajnica Odsjeka za azijske studije.

PREMINULI, UMIROVLJENI I OSTALI BIVŠI DJELATNICI

DEMIR, Fatime (Skopje, Sjeverna Makedonija, 1963 – Skopje, Sjeverna Makedonija, 2021) (2016–2021) 2016. lektorica.

GÖNC MOAČANIN, Klara (Lendava, Slovenija, 1953 – Zagreb, 2019) (1980–2018) 1980. mlađa knjižničarka, 1982. knjižničarka, 1996. lektorica, 2001. viša lektorica.

JAUŠK-PINHAK, Milka (Skrad, 1939 – Zagreb, 2013) (1963–2004) 1963. asist., 1977. doc.

JEŽIĆ, Mislav (Zagreb, 1952) (1978–2017) 1978. asist., 1984. doc., 1992. izv. prof., 1998. red. prof., 2023. prof. emeritus.

JURAK, Krešimir (Zagreb, 1980) (2007–2014) 2007. znan. novak – asist.

KATIČIĆ, Radoslav (Zagreb, 1930 – Beč, Austrija, 2019) (1958–1977) 1958. asist., 1961. doc., 1966. izv. prof., 1972. red. prof.

KUMAR BHATT, Sunil (Agra, Indija, 1968) (1992–2009) 1992. lektor, 2005. viši lektor.

MATIŠIĆ, Zdravka (Travnik, Bosna i Hercegovina, 1944 – Zagreb, 2024) (1971–2010) 1971. asist., 1984. doc., 1993. izv. prof., 2002. red. prof.

MIJATOVIĆ, Stella (Zagreb, 1972) (2005–2016) 2005. tajnica Odsjeka za azijske studije (tada Odsjeka za indologiju i dalekoistočne studije).

MORI, Hazuki (Tokio, Japan, 1971) (2018–2023) 2018. doc.

ŠVENCIBIR, Karolina (Zagreb, 1980) (2009–2013) 2009. znan. novakinja – asist.

ZRNIĆ, Biljana (Pula, 1980) (2007–2014) 2007. znan. novakinja – asist.